

AMÍLCAR CABRAL: LES SEVES IDEES I EL SEU EXEMPLE PERDURARAN

Ulises Estrada Lescaille
Revista Tricontinental, núm. 155
Juliol 2003

Mestís, prim, de mitjana estatura, amb ulleres d'armadura obscura, de caminar erecte i rostre il·luminat per un somriure. Fou un dels més preclars líders fundadors de la nacionalitat africana. Tot i que no era comunista, tenia vastos coneixements del marxisme-leninisme. Va llegir als grans filòsofs de la humanitat.

Dirigent polític i militar, abraçà la guerra de guerrilles com a via fonamental per alliberar al seu poble del colonialisme portuguès. No es va concentrar en el combat anticolonial a Guinea Bissau, sinó que també el va estendre a Cap Verd, illa poblada fonamentalment per mestissos amb un alt nivell cultural i econòmic. Aquesta operació es va frustrar per raons de seguretat, i Pedro Pérez, cap del grup capverdès es va incorporar amb el seu escamot al combat a Guinea Bissau.

Fou solidari, a més, amb les batalles que es lliuraven a les restants colònies portugueses. Artífex de la unitat interna, s'enfrontà a les tendències tribals, religioses i regionals que dividien al seu país. A tots els portà a combatre junts per la independència, assentant les primeres bases del sentiment nacional.

Amílcar Cabral, nascut el 12 de setembre de 1924, a Bafatà, Guinea Bissau, marxà amb la seva família a Cap Verd als vuit anys d'edat, on cursà l'ensenyament mitjà a l'escola San Vicente. Al 1945 va viatjar a Lisboa per a estudiar a l'Institut Superior d'Agronomia, amb excel·lents resultats docents. Al 1950 es va graduar d'enginyer i tornà a Bissau a treballar en la seva professió per compte del govern portuguès.

A Lisboa, junt a altres estudiants de les colònies portugueses, dedicà els seus esforços a la recerca de les arrels africanes i revitalitzà, amb aquest objectiu, la Casa d'Àfrica, a la vegada que fundava el Centre d'Estudis Africans. Després de treballar a l'Estació Agrònoma de Lisboa, tornà a Guinea Bissau i va recórrer el país. Al seu pas, coneix de prop l'explotació colonial de la que eren víctimes els camperols i el poble guineà en general. Per les seves idees polítiques al 1955 és expulsat de Bissau i s'incorpora a la organització i lluita del moviment independentista d'Angola. Posteriorment organitza el Partit Africà per a la Independència (PAI), que després adopta el nom de Partit Africà per a la Independència de Guinea i Cap Verd (PAIGC).

Amílcar no cessa en el seu batallar i a través del PAIGC inicia la guerra de guerrilles a Guinea Bissau el 23 de gener de 1962; ja al 1965 combatien als fronts nord, sud i est del país. Sempre va mantenir, amb tota claredat, la

ideologia revolucionària, antiimperialista, anticolonialista, contra l'apartheid i totes les formes de racisme i discriminació que, derivades d'aquest, existien en aquells moments al continent africà, al sud del Sàhara.

És a finals de 1964 que coneix al comandant Ernesto Che Guevara a la República de Guinea (Conakry), a qui explica en detall la causa que defensa, i sol·licita el recolzament directe de Cuba respecte a instructors militars, uniformes, medicines i instruments agrícoles per a fer la collita a les zones alliberades.

Al gener de 1966 participa com a fundador de la I Conferència Tricontinental, a La Habana. El seu discurs fou una clara exposició de la situació política, econòmica i social existent al continent africà i la lluita que lliuraven els pobles a les colònies portugueses. Allí es reuneix amb el Comandant en Cap Fidel Castro, qui d'immediat es solidaritza amb els seus pronunciaments i acció i el convida, en companyia d'Oscar Oramas, funcionari del Ministeri de Relacions Exteriors que servia de traductor, a recórrer les muntanyes de l'Escambray, un dels escenaris de la lluita contra la dictadura batistiana, a la vegada que li trasllada les experiències viscudes en els combats a les muntanyes, ciutats i planes, i la resistència del poble cubà a les agressions diverses de l'imperialisme estadunidenc.

Cubans a Guinea

Oramas fou designat posteriorment ambaixador de Cuba a la República de Guinea amb la tasca principal d'atendre les relacions amb el PAIGC, mentre que a mi, com a oficial de la Intel·ligència cubana vinculat al recolzament a moviments d'alliberament nacional, el comandant Manuel Piñeiro em va assignar la missió de dur a l'abril de 1966, en la motonau cubana Uvero, l'ajuda sol·licitada per Amílcar i altres promeses pel Che a diferents moviments d'alliberament nacional. Paral·lelament s'uneixen al PAIGC els primers tres metges i assessors militars cubans, els qui participen en el primer combat contra l'exèrcit portuguès el primer de maig d'aquest any.

Un cop conclosa la missió a l'Uvero, al novembre de 1966, tot i la preocupació d'Amílcar -que no es trobava al país-, per por a la mort o captura d'un de nosaltres als fronts de batalla, m'uneixo a les guerrilles comandades per Domingo Ramos, comissari polític del PAIGC, a la primera operació militar d'envergadura en al que participen els instructors militars cubans, sota el principi de convertir el combat en una escola.

Així, al Front Est, ataquem el quarter de Madina Boé, una fortalesa molt ben protegida pels tugas (portuguesos) amb el recolzament de membres de la tribu fula, que eren els que estaven a la superfície, ja que els soldats estaven en trinxeres ben cobertes o sota terra.

Em trobava al costat de Domingo, qui amb la meitat del seu cos cobria el meu per protegir-me, cosa que no vaig poder evitar, i obrirem foc amb un canó B-10 des d'una petita elevació situada a uns 600 metres del quarter. Els portuguesos

tenien col·limada la zona i respongueren amb veritables dispars de morter, mentre nosaltres continuàvem el foc amb el canó sense retrocés, metralladores i fusells.

Una estona després d'iniciat el combat, vaig sentir que corria pel costat dret de la meua esquena un líquid calent i vaig pensar que estava ferit per un dels morters que queien al nostre voltant. Era Domingo, sagnava copiosament. Vaig agafar el seu cos juntament amb un altre company i el conduïrem al lloc mèdic, situat a uns cent metres de la zona de combat. El metge cubà em va informar que havia mort. No podíem deixar el cadàver del dirigent guineà en mans portugueses. Agafarem el seu cos i en un camió ens traslladarem a través de sembrats d'arròs fins la frontera amb Conakry. Vam arribar a Boké, on s'hi trobava el lloc de comandament fronterer i entregarem el cadàver al company Arístides Pereira, perquè poguessin enterrar-lo i rendir-li els honors que mereixia aquest lluitador, que fou un dels primers alts caps del PAIGC en caure en combat.

Els cubans continuaren combatent juntament al PAIGC en nombroses accions militars. Nou d'ells entregaren allí la seva sang generosa: Raúl Pérez Abad, Raúl Mestres Infante, Miguel A. Zerquera Palacio, Pedro Casimiro Llopins, Radamés Sánchez Bejerano, Eduardo Solís Renté, Felipe Barriendo Laporte, Radamés Despaigne Robert i Edilberto González.

Les zones alliberades creixien cada dia. Amílcar va continuar els seus esforços per l'alliberament del colonialisme mitjançant la lluita armada. La seva empena fou tal que es convertí en un obstacle insalvable per a la política colonial. Els principis que defensava també afectaven als interessos imperialistes. Per això decidiren eliminar-lo. El 1r de gener de 1973, quan la victòria ja era irreversible, fou assassinat per militars traïdors reclutats pels portuguesos, els quals pagaren davant la justícia revolucionària el seu crim.

Nou mesos després, Guinea Bissau obtenia la seva independència nacional. Aquell home que havia sabut dur el seu poble a la guerra alliberadora, en un país empobrit, de menys d'un milió d'habitants, dividit en uns 20 grups tribals, va ofrenar la seva vida a canvi d'un futur millor i independència pels seus germans. Les seves idees han quedat gravades per sempre en aquells que es mantenen lleials al seu pensament, al seu valerós exemple i que avui es proposen construir una Guinea unida, enfrontar-se a la pobresa i assolir un esgraó més alt en la vida dels seus homes i dones.